

SECTION 6. AGRARIAN AND ENVIRONMENTAL LAW. LAND LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-33>

LEGAL ASPECTS OF STATE LAND MONITORING

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО МОНІТОРИНГУ

Danylyuk S. M.

Teacher

*Halych Vocational College named after
Vyacheslav Chornovol
Ternopil, Ukraine*

Данилюк С. М.

викладач

*Галицький фаховий коледж імені
В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

Удосконалення методів та системи моніторингу навколишнього природного середовища задля забезпечення контролю за станом ґрунтів, своєчасного виявлення змін, відведення наслідків та сприяння раціональному використанню земель залишається актуальною проблемою.

А у зв'язку з останніми подіями на території України, що призвели до серйозних екологічних катастроф, недостатня інтеграція сучасних інформаційних технологій та інших проблем, що супроводжують моніторинг земель, він стає ще актуальнішим.

Моніторинг земель являє собою регулярне спостереження за станом природних, технічних і соціальних процесів із метою їх оцінки, контролю та прогнозування [1, с. 764].

Моніторинг земель передбачає виконання технічних та аналітичних робіт із застосуванням контрольних технічних засобів для відстеження якісного стану земель, проведення відбору проб, ґрунтово-геоботанічних та інших обстежень, аналізу та вимірювання хімічного і біологічного складу ґрунтів, їх фізичних властивостей. Також включає оцінювання та аналіз стану земель з метою прогнозування основних негативних процесів, що можуть виникнути на землях різних категорій у коротко- та довгостроковій перспективі, а також розробку заходів для їх запобігання. Окрім того, моніторинг охоплює спостереження за використанням земель, виявлення випадків нецільового або неправомірного використання, що погіршують якість земель і негативно впливають на загальну екологічну ситуацію.

Моніторинг земель має проводитися за єдиною методологією з дотриманням принципу взаємної сумісності даних, яка базується на використанні єдиної державної системи координат, висот, картографічних проєкцій, а також єдиних класифікаторів, кодів, системи одиниць і форматів вхідних та вихідних даних.

Для одержання необхідної інформації при здійсненні моніторингу земель основними методами служать:

- наземні спеціальні зйомки і спостереження, у тому числі і із застосуванням геодезичних інструментів;
- дистанційне зондування (аерофотозйомки, космічні, телевізійні і теплові зйомки і спостереження) [2].

Відповідно до чинного законодавства України, земельний моніторинг є складовою частиною державного моніторингу довкілля, який являє собою систему спостереження, збору, обробки, передачі, зберігання та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розробку науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам та забезпечення екологічної безпеки. Моніторинг земель відіграє ключову роль у функціонуванні інших видів моніторингу та кадастрів природних ресурсів.

Основним завданням моніторингу земель Земельний кодекс визначає: «прогноз еколого-економічних наслідків деградації земельних ділянок з метою запобігання або усунення дії негативних процесів» [3].

Моніторинг земель і ґрунтів базується на таких основних принципах:

- актуальність, об'єктивність, достовірність і повнота відомостей про землі і ґрунти;
- інтероперабельність та інтегрування даних, одержаних із різних джерел;
- гармонізація з європейськими та міжнародними системами моніторингу довкілля;
- відкритість і доступність відомостей, законність їх одержання, поширення та зберігання;
- інноваційність [4].

Серед найважливіших проблем моніторингу земель виділяють проблеми утворення ефективної національної системи моніторингу за якістю земель та ґрунтів, повільна інтеграція сучасних інформаційних технологій, застарілі лабораторні технології та обмежене використання автоматизованих систем спостереження, нестача координатії та узгодженості в проведенні моніторингу та ін.

Земельний моніторинг, як частина єдиної загальнодержавної інформаційно-аналітичної системи моніторингу довкілля, може стати одним

із ефективних інструментів для оптимізації та раціонального використання міських територій, а також для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Проблема систематизації вихідних даних про земельні ресурси та створення інформаційно-аналітичної програми постає у зв'язку з розвитком ринку землі та зростаючою зміною форм власності на землю. Нинішня система збору даних про стан земель не відповідає сучасним вимогам і завданням державного управління в цій сфері як за обсягом, так і за змістом.

Отже, посилаючись на вищесказане, моніторинг земель відіграє важливу роль у координації інших видів екологічного моніторингу, надаючи точні дані для оцінки стану земельних ресурсів. Однак поточна система моніторингу потребує вдосконалення як з технічної точки зору, так і в сфері управління інформацією. Необхідні кроки включають впровадження новітніх інформаційних технологій, модернізацію лабораторного обладнання та створення інтегрованої системи збору й аналізу даних. Забезпечення належного моніторингу земель сприятиме раціональному використанню міських територій, екологічній безпеці та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у сфері земельних ресурсів.

Література:

1. Шемчушенко Ю. та ін. Юридична енциклопедія. 2001. С. 764.
2. Сохнич, А., Богара, М., Горлачук, В., Солярчук, Д., Песчанська, І. Моніторинг земель : підручник. Львів : «Компанія Манускрипт». 2008.
3. Земельний кодекс України станом на 28 травень 2024 р.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів» від 23 липня 2024 р. № 848.